Oppvekstpolitikk er sikkerhetspolitikk

Taler
Lene Vågslid
Barne- og familieminister

Dato
6 oktober 2026

Sted
Bjørvika, Oslo

Omstendigheter
Påvirkningskonferansen

I mai var statsministeren og jeg på et besøk hos Kripos.

De hadde over tid etterforsket *The Com*.

Det er en sadistisk nettsekt der barn helt ned i 10-årsalderen blir groomet og manipulert til å gjøre helt forferdelige ting.

Alt fra å skjære navn og bokstaver inn i huden sin, til å ende opp med å livestreame eget selvmord.

Det var andre gangen jeg besøkte Kripos på ett år. Og bare den utviklingen man har sett det året, når det gjelder påvirkning og rekruttering til ekstreme nettsamfunn, var ganske skremmende.

Dette gjorde også ganske sterkt inntrykk på vår ellers så beherskede statsminister.

Han brukte ordet «jævlig».

**

Kjære FFI, kjære FHS, kjære påvirkningskonferanse.

Jeg har sett frem til å snakke på denne arenaen.

Det er ikke åpenlyst at en barneminister skal holde åpningsinnlegg på en

konferanse i regi av forsvaret. Spesielt ikke i en tid der det er store spenninger i verden.

Men når arrangøren har invitert meg, mener jeg de har tenkt noe helt grunnleggende. Og når dette innlegget er ferdig, håper jeg hele salen mener det samme som meg.

Det er at oppvekstpolitikk også er sikkerhetspolitikk.

Det er så viktig å gjøre som dere gjør i dag – å sette barn og unges digitale oppvekst på dagsorden.

**

7 timer og 19 minutter.

Det er tiden ungdom mellom 16 og 24 år tilbringer på skjerm hver dag, ifølge SSB.

Mer enn noen annen aldersgruppe.

I dag har 87 prosent av ni- og tiåringene mobiltelefon, som regel en smarttelefon, og så godt som alle har en når de har fylt 13 år.

I august kom en rapport fra Kripos. De har undersøkt hvilke farer barn utsettes for på nettet. Der står det:

«Ved fylte 13 år har nesten alle egen mobiltelefon og deltar på sosiale medier. For mange barn innebærer det at skillet mellom det fysiske og digitale rom nærmest er visket ut.»

**

Det skal handle om påvirkning i dag.

Og det er så opplagt at vi ikke engang nevner det: Veldig mange av samtalene, hvis ikke alle, vil ha et element av det digitale.

Og hvis så mye påvirkning er digital, hvem er da mest utsatt?

Jo, det må jo være den gruppen som tilbringer så mye tid på nettet, at de har «visket ut grensene mellom det fysiske og det digitale».

**

Kripos-rapporten sier det rett ut: Det er tydelig sammenheng mellom barns bruk av sosiale medier og risikoen for skadelig påvirkning.

Det er akkurat det alvoret som understrekes i tittelen på denne bolken: «digital oppvekst som nasjonal sikkerhetsrisiko».

Fordi unges robusthet på internett – eller fravær av robusthet – angår langt flere enn foreldre, lærere og meg.

Fordi den påvirker beredskapen.

Fordi det er sentralt i et totalforsvarsår.

Det påvirker demokratiet. Og har

direkte innvirkning på rikets sikkerhet.

**

Så la oss bli litt konkrete. Hvilke utfordringer ser vi?

Jeg vil trekke frem tre bekymringer. Den første er *desinformasjon*.

Medietilsynet har undersøkt medievanene blant barn mellom 9 og 18 år. Nesten alle barna oppgir at de får med seg nyheter. Men hvor får de dem fra?

82 prosent sier de får dem fra sosiale medier – med TikTok som mest brukte tjeneste.

Bare halvparten leser nettaviser. Og rundt 40 prosent svarer at de aldri besøker en nettavis.

Nå viser undersøkelser heldigvis at unge er engasjerte, og at de fleste får med seg redaktørstyrt innhold, selv på sosiale medier.

Og hvis dere hørte på Nyhetsmorgen i dag tidlig, kunne dere høre en 20-åring snakke om at de unge nå tar aktive grep for å legge fra seg mobilen. Det er bra.

Men med så utstrakt bruk av sosiale medier som nyhetskanal, er det klart at de også utsetter seg selv for desinformasjon og konspirasjonsteorier.

Og det blir opp til dem selv å vurdere hva som er sant.

PST advarer mot påvirkningsoperasjoner. De er bekymret. Det er jeg også.

**

Det andre jeg vil trekke frem er *risikoen for utnyttelse.*

Internett har kommet for å bli. Det har gitt oss en verden av muligheter.

Men det har også åpnet mange dører for de som vil begå overgrep mot barn – eller som vil skape kaos og splittelse.

Vi ser hvordan Snapchat blir brukt til å rekruttere barn til kriminalitet, og til å selge dop.

Vi ser hvordan KI-apper brukes til å lage seksualisert materiale av barn.

Og vi ser – som i møtet hos Kripos – hvordan barn blir lurt inn i voldsforherligende miljøer der utfallet kan være fatalt.

**

Det er verdt å nevne at i møtet jeg startet med å fortelle om, da statsministeren brukte ordet «jævlig», så var det rettet mot noen.

Det var rettet mot tek-selskapene.

Det er de som kontrollerer internett. De styrer det meste av infrastrukturen. De har designet algoritmene som belønner sinne og oppmerksomhet.

Derfor er vi tydelig på at vi må regulere tek-selskapene bedre, og det kommer jeg tilbake til.

**

Det tredje bekymringen er langsiktig. Den handler om *demokratikunnskap*.

Hva skjer hvis en generasjon vokser opp uten å forstå det systemet de blir bedt om å stole på?

Forskere ved NTNU gjorde nylig en nasjonal kartlegging av hvilken kunnskap elever i videregående skole har om demokrati. Det var den første på 20 år.

Resultatene er nedslående.

En fjerdedel av elevene fremstår ifølge forskerne rett og slett som «demokratisk frakoblet». Mange elever har betydelige kunnskapshull når det gjelder politiske institusjoner, maktfordeling og sentrale rettsstatsprinsipper.

Forskerne mener elevene i undersøkelsen vil ha vanskeligere for å identifisere trusler mot demokratiet og autoritære utviklingstrekk.

Det burde få varsellampene til å blinke.

I verste fall kan vi få en generasjon som ser verden helt annerledes. Som har lavere tillit. Som ikke har enten evne eller ønske om å mobilisere når samfunnet trenger det.

Heldigvis er vi ikke der ennå. Undersøkelser viser at unge ønsker å bidra i kriser. Forsvaret er blant de mest populære arbeidsgiverne i Norge.

Men det må for all del ikke bli en hvilepute.

**

Regjeringen er ikke naive i møte med alt dette.

Å trygge barn i det digitale er ikke bare viktig for *meg*, det er en hovedprioritering i Arbeiderparti-regjeringens plan for Norge.

Med prosjektet vi har kalt *Av og på – bedre skjermbalanse,* følger vi opp det som i fjor var den første helhetlige stortingsmeldingen om en trygg digital oppvekst, og som inneholder rundt 60 tiltak.

Men det jeg bruker mest tid på, er også det som ble nevnt i innledningen: En aldersgrense for sosiale medier det året man fyller 16 år.

Aldersgrensen berører mye av det vi har snakket om.

For en aldersgrense som kan håndheves og verifiseres, kan helt klart gjøre det

vanskeligere for kriminelle nettverk å nå ut til barn.

Den vil beskytte barna bedre mot skadelig innhold – og vi vet ganske mye om hva det er. For det er ikke spesielt sunt å drive med 7 timers evighetsscrolling. Særlig ikke når vi tenker på hva slags innhold vi snakker om. Særlig ikke når vi tenker på hvordan algoritmene favoriserer polarisering og hat.

Det å få til regulering og en aldersgrense – ikke bare i Norge, helst i hele Europa – vil fungere som en brannmur i en fase hvor barna fortsatt utvikler seg. Hvor de fortsatt utvikler digital dømmekraft.

Det var nok derfor Kripos, i forbindelse med den tidligere nevnte rapporten, annonserte veldig tydelig at de støtter aldersgrensen. Det er jeg veldig glad for at de gjorde. Det setter det også i et bredere perspektiv.

Loven kommer så raskt som mulig, og jeg tar sikte på å legge den frem før året er omme. Da skal vi i tillegg sikre at den kan håndheves.

**

Så kommer ikke en aldersgrense i sosiale medier til å løse alt.

Og det er jo litt av poenget med at jeg snakker til dere i dag. Barnas digitale liv angår alle, og nesten alle fagområder.

Vi må ha både kortsiktige og langsiktige tiltak. Og vi er mange som er dypt investert i dette.

Kunnskapsministeren, for eksempel. På hennes vakt har telefonene blitt fjernet fra klasserommene. Skolene har fått tydelig beskjed om å sikre digitale enheter mot skadelig innhold. Og vi jobber med å få på plass et teknologifag i skolen.

Helseministeren er også involvert. Sammen har Jan Christian Vestre og jeg lansert nasjonale skjermråd. Jeg mener det er viktig å ha råd basert på den kunnskapen vi har, så vi som er foreldre kan ta gode valg. Vi jobber også med å få ut kunnskap om skadelige nettmiljøer til alle som jobber med barn.

Kulturministeren jobber fra sin side med å styrke de redaktørstyrte mediene, og med å styrke den kritiske medieforståelsen i befolkningen. Her prioriterer man tiltak som styrker unges demokratiske beredskap.

Jeg var sikkert ikke alene om å kjenne på enda mer uro da jeg så på NRK i dag tidlig. Nå får du ikke lenger låne *Handmaids Tale* på amerikanske skolebibliotek.

Nå forbyr de bøker etter bøker som handler om likestilling, kjønnsmangfold og rasisme. Hva gjør det med en hel generasjon? Vi vet hvor farlig det er å ikke ha tilgang til fri litteratur. Det er helt grunnleggende for beredskapen.

**

Ikke minst har jeg et tett og prioritert samarbeid med justisministeren.

Dette samarbeidet er ekstra viktig fordi vi vet at barn i barnevernet er særlig sårbare for å bli utnyttet digitalt. Det slår også Kripos fast.

Til neste år har vi tenkt å bruke over 800 millioner kroner på barne- og ungdomskriminalitet. Rundt 50 av disse millionene skal gå til å forsterke tiltak rundt barn som bor på institusjon.

Vi vet at kyniske kriminelle går etter de mest sårbare barna, og at de bruker den digitale veien.

Derfor har vi også gjort endringer i regelverket så vi kan beskytte barn fra å bli kontaktet gjennom sosiale medier – gjennom innsyn i elektronisk kommunikasjon, gjennom at de ansatte kan ta en mobiltelefon hvis de trenger det.

I tillegg har vi gjort det straffbart å involvere barn i kriminalitet, vi styrker vernet mot deling av nakenbilder, vi jobber med radikalisering på nett, der vi også ser på hvordan loven bedre kan beskytte barn mot grooming og digitale overgrep.

**

Også jobber både jeg og Regjeringen tett med europeiske kollegaer.

Dere som jobber med sikkerhetspolitikk i det daglige, vet hvor viktig det har blitt med europeisk samhold.

Det er lovende å se hvordan Europa nå samler seg, også på dette feltet.

Tek-gigantene risikerer nå skyhøye bøter hvis de bryter regelverket for digitale tjenester. 6% av verdensomsetningen.

Nylig hørte vi Ursula von der Leyen si at EU-kommisjonen også vil komme med et forslag om en felles aldersgrense for sosiale medier.

Dette er veldig gode nyheter, også for Norge.

For selv om jeg er stolt over at vi er en av dem som ligger fremst i Europa, så er jeg hellig overbevist om at vi er nødt til å samarbeide med EU og resten av Europa.

Både for å klare å beskytte barna, men ikke minst for å ha sterke nok muskler til å håndheve det regelverket vi snakker om. Vi må huske på at vi står opp mot verdens rikeste og største tek-selskaper.

**

Tilbake til *The Com*, og til møtet hos Kripos.

Ekstreme nettsamfunn er heldigvis ikke et fenomen som rammer alle barn.

Men det viser hva som står på spill. Og at tiden for å beskytte barna bedre, er nå.

Min påstand er at vi overbeskytter barna våre i det fysiske og underbeskytter dem i det digitale.

Vi må lære oss, som samfunn og foreldre, at hvis barnet ditt er på internett må du engasjere deg i det.

Hvis ungen min har vært ute og lekt i en time, så spør jeg: «Hvor har du vært og hva har du gjort?» Så har vi en samtale om det.

Gjør vi det samme hvis de har sittet på rommet sitt, med døra igjen, på PCen eller iPaden?

Det tror jeg ikke.

**

Vi skal ikke dra ut støpselet og gi dem penn og papir. Vi må klare balansen. Og vi må beskytte dem bedre mot det vi vet er skadelig: U

ønsket påvirkning. Radikalisering. Rekruttering til kriminalitet.

Det er ansvaret er stort hos meg, og hos regjeringen.

Og det er også derfor

oppvekstpolitikk er sikkerhetspolitikk.

Det angår deg.

Det angår meg.

Tusen takk.

Kilde
regjeringen.no

Emneoversigt
Beredskap, Familie og barn, Sikkerhetspolitikk, Åpningsinnlegg

URI
https://www.virksommeord.no/tale/oppvekstpolitikk-er-sikkerhetspolitikk